

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри міжнародних відносин і політичної філософії

Протокол № 1 від 22.08.2025 р.

ПОГОДЖЕНО

Проректор з навчально-методичної роботи

Каріна НЕМАШКАЛО

ТЕОРІЯ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

робоча програма навчальної дисципліни (РПНД)

Галузь знань	С Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини
Спеціальність	С3 Міжнародні відносини
Освітній рівень	Перший (бакалаврський)
Освітня програма	Міжнародні відносини
Статус дисципліни	обов'язкова
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська

Розробник:
к.політ.н., доц.

Дмитро КОРОТКОВ

Завідувач кафедри
міжнародних відносин і
політичної філософії

Олег КУЗЬ

Гарант програми

Ірина ЖЕРЕБЯТНІКОВА

Харків
2026

ВСТУП

Поглиблення та динаміка процесів взаємозалежності і на глобальному, і на регіональному рівнях зумовлює зростання впливу міжнародного середовища, світової політики на внутрішньосупільні процеси. Взаємовплив та взаємопроникнення внутрішньої та зовнішньої політики держав вимагає поглибленого теоретичного осмислення сучасних міжнародних процесів, їх специфіки та закономірностей впливу на суспільно-політичне життя українського суспільства. Вивчення теорії дозволяє сформулювати науковий підхід щодо дослідження міжнародних відносин. Курс передбачає вивчення процесів зародження науково-теоретичної думки в галузі міжнародних відносин, формування основних традицій досліджень. Основна увага приділяється розгляду сучасних теоретичних концепцій в їх розвитку. Поряд з вивченням теорії справжній курс передбачає освоєння студентами методології досліджень в галузі міжнародних відносин.

Мета навчальної дисципліни – отримання початкових цілісних уявлень про складний і суперечливий, але єдиний і нерозривний процес розвитку сучасної світової політичної системи на основі вивчення основних концепцій і підходів, а також ключових проблем існуючих в світовій політиці. Викладання даної навчальної дисципліни формує у здобувачів вищої освіти систему знань про базові структури та суб'єкти, глобальні або стратегічні напрямки, найважливіші закономірності та принципи життєдіяльності, функціонування і еволюції сучасної світової спільноти в контексті еволюції теоретичних концепцій міжнародних відносин.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Теорія міжнародних відносин» є розкриття змісту ключових понять та концептуальних підходів, на яких ґрунтується вивчення сучасних міжнародних відносин, а також ознайомлення і засвоєння здобувачами вищої освіти уявлень про найбільш загальні і широко поширені методи, які необхідні для систематичного аналізу міжнародних процесів.

Об'єктом вивчення дисципліни є система міжнародних відносин, тобто сукупність взаємодій між державами, міжнародними організаціями та іншими акторами світової політики.

Предметом навчальної дисципліни є закономірності функціонування і розвитку міжнародних відносин, а також теоретичні підходи та концепції, що пояснюють поведінку акторів міжнародної системи.

Результати навчання та компетентності, які формує навчальна дисципліна, визначено в табл. 1.

Результати навчання та компетентності, які формує навчальна дисципліна

Результати навчання	Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач вищої освіти
PH1	ЗК3; ЗК8; СК1; СК3; СК5
PH4	ЗК4; СК1; СК 3; СК 15
PH7	ЗК5; ЗК8; СК1; СК 3; СК 9
PH 13	ЗК3;ЗК11; СК1; СК 3; СК9

де, PH1. Знати та розуміти природу міжнародних відносин та регіонального розвитку, еволюцію, стан теоретичних досліджень міжнародних відносин та світової політики, а також природу та джерела політики держав на міжнародній арені і діяльності інших учасників міжнародних відносин.

PH4. Знати принципи, механізми та процеси забезпечення зовнішньої політики держав, взаємодії між зовнішньою та внутрішньою політикою, визначення та реалізації на міжнародній арені національних інтересів держав, процесу формування та реалізації зовнішньополітичних рішень.

PH7. Здійснювати опис та аналіз міжнародної ситуації, збирати з різних джерел необхідну для цього інформацію про міжнародні та зовнішньополітичні події та процеси..

PH13. Вести фахову дискусію із проблем міжнародних відносин, міжнародних комунікацій, регіональних студій, зовнішньої політичної діяльності, аргументувати свою позицію, поважати опонентів і їхню точку зору.

ЗК3. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК4. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК5. Здатність працювати в міжнародному контексті.

ЗК8. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК11. Здатність спілкуватися іноземною мовою..

СК1. Здатність виокремлювати ознаки та тенденції розвитку, розуміти природу, динаміку, принципи організації міжнародних відносин, суспільних комунікацій та/або регіональних студій.

СК3. Здатність оцінювати стан та напрями досліджень міжнародних відносин та світової політики у політичній, економічній, юридичній науках, у міждисциплінарних дослідженнях.

СК5. Здатність аналізувати вплив світової економіки, міжнародного права та внутрішньої політики на структуру й динаміку міжнародних відносин та зовнішньої політики держав.

СК9. Здатність застосовувати знання характеристик розвитку країн та регіонів, особливостей та закономірностей глобальних процесів та місця в них окремих держав для розв'язання складних спеціалізованих задач і проблем.

СК15. Розуміти та застосовувати для розв'язання складних спеціалізованих задач міжнародних відносин, суспільних комунікацій та регіональних студій чинне законодавство, міжнародні нормативні документи і угоди, довідкові матеріали, чинні стандарти і технічні умови тощо.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1. Теоретичні підходи та парадигми дослідження міжнародних відносин

Тема 1. Теорія міжнародних відносин: предмет, об'єкт, методи дослідження

1.1. *Поняття «міжнародні відносини».* Міжнародні відносини як предмет теорії міжнародних відносин. Необхідність загальнотеоретичної науки про міжнародні відносини. Предмет та об'єкт теорії міжнародних відносин.

1.2. *Специфіка міжнародних відносин, їх генеза.* Чинники формування міжнародних відносин. Ознаки міжнародних відносин та міжнародного середовища. Анархія (відсутність легітимного центра влади) як основна ознака міжнародного середовища..

1.3. *Умови зародження теорії міжнародних відносин як самостійної дисципліни на початку ХХ ст.* Автономізація теорії міжнародних відносин. Співвідношення та проблема розмежування предметних сфер політичної науки та теорії міжнародних відносин. Труднощі та суперечності формування теорії міжнародних відносин.

Тема 2. Ідейно-теоретичні передумови становлення основних парадигм міжнародних відносин у політичній думці Давнього Сходу, Античності, Середньовіччя, Відродження та Нового часу

2.1. *Погляди на війну та мир у Стародавньому Китаю.* Принципи і методи здійснення зовнішньої політики (китаєцентристська модель світу). Легізм та методи діяльності у зовнішньополітичній сфері. Конфуціанство.

2.2. *Зародження в Стародавній Греції двох традицій та течій в політичній думці міждержавних відносин («Історія Пелопоннеської війни» Фукідіда та ідея Космополісу стоїків).* Цицерон та «всесвітній поліс» та «право народів».

2.3. *Розвиток теоретичних уявлень про міждержавні відносини у Середньовіччі в контексті боротьби церковної та світської влади. Внесок християнської доктрини у розвиток космополітичних ідей стоїків. Християнське вчення як основа космополітичних ідей.* Теорія «Двох мечів».

2.4. *Формування засад реалістської традиції у вивченні міжнародних відносин у працях Н.Макіавеллі, Т.Гоббса. Вчення Ж. Бодена про державний суверенітет. Е. де Ваттель та теорії природного права та політичної рівноваги у міжнародних відносинах.*

2.5. Г. Гроцій, Дж. Локк, Г. Гегель щодо принципів ліберального міжнародного права, міжнародне співробітництво та колективну безпеку. Вплив теоретичних досліджень Нового часу на формування раціональної та ідеалістичної парадигм теорії міжнародних відносин

Тема 3. Ліберальний напрямок в теорії міжнародних відносин

3.1. Основні напрямки розвитку ліберальної теорії. Е. Роттердамський. Г. Гроцій: регламентація правил міжнародного життя в контексті ліберальної традиції МВ. І. Кант «До вічного миру» - основа ліберальної традиції. Основні положення класичного лібералізму.

3.2. Еволюція розвитку ліберальної теорії у повоєнний час. Загальна основа і спеціалізації ліберальних концепцій. Фактори прогресу в міжнародних відносинах. Транснаціоналізм, проблема суб'єктів міжнародних відносин в ліберальній теорії. Функціоналізм. Мораль і право в політиці з точки зору ліберальної теорії.

Тема 4. Основи реалістичної концепції теорії міжнародних відносин

4.1. Ідейна основа класичного реалізму у теорії міжнародних відносин: Фукідід, Н. Макіавеллі, Т. Гоббс, Карл фон Клаузевіц. «Жорстке ядро» політичного реалізму.

4.2. Ф. Шуман, Р. Нібур, Г. Моргентау: формування цілісної реалістичної теоретичної концепції. Християнський реалізм. Ядерний реалізм. «Тріада Моргентау». Об'єктивні закони в міжнародній політиці. Види зовнішньої політики держави. Подальший розвиток класичних реалістичних ідей. Реалізм в політиці. Критика реалізму.

Змістовий модуль II. Сучасні теоретичні підходи та парадигми дослідження міжнародних відносин

Тема 5. Неореалізм у теорії міжнародних відносин

5.1. Неореалістична концепція і класичний реалізм: спільне та відмінне. Джерела неореалізму. К. Уолтц, проблема безпеки в неореалізмі. Структурний реалізм. Дж. Міршаймер: теорія агресивного реалізму. Теорія довгих циклів.

5.2. Принципи політичного неореалізму. Значення системного рівня аналізу міжнародних відносин. Приватні теорії неореалізму.

Тема 6. Неолібералізм у теорії міжнародних відносин

6.1. Неолібералізм як адаптація ліберальної теорії. Дж. Най, Р. Кеохейн. Транснаціоналізм. Теорія комплексної взаємозалежності. Джерела і наслідки комплексної взаємозалежності.

6.2. Неофункціоналізм. Ліберальний інституціоналізм, теорія режимів. Теорія демократичного миру – теоретична основа сучасного неолібералізму.

Тема 7. Критичні теорії міжнародних відносин (марксизм та неомарксизм)

7.1. Марксизм, як загальнонауковий підхід до аналізу міжнародних відносин. Ідея вічного миру по марксистські. Марксистська матриця міжнародних відносин.

7.2. Теорія світової систем: І. Валлерстайн, А. Франк. Поняття «ядро», «периферія» «напівпериферія», роль і функції кожної групи. Франкфуртська школа про міжнародні відносини. Ю. Габермас.

Тема 8. Геополітичний напрям у теорії міжнародних відносин

10.1. Основні концепти континентальної школи геополітики. Фрідріх Ратцель: антропогеографія і органічна школа соціал-дарвінізму (Lebensraum). Рудольф Челлен: категорія «геополітика». Карл Хаусхофер і його геополітика «панрегіонів».

10.2. Основні ідеї англо-американської школи геополітики. А. Мехен про важливість морської сили в історії («Вплив морської сили на історію»). «Географічна вісь історії» Г. Маккіндера. Н. Спайкмен як ідейний спадкоємець Г. Маккіндера.

Тема 9. Теоретичні концепції міжнародних відносин Постмодерну

9.1. Причини виникнення Модернізму у теорії міжнародних відносин. Міждисциплінарний підхід Ф. Райта. М. Каплан “Система та процес у міжнародній політиці”. К. Дойч “кібернетична” модель зовнішньої політики. Р. Снайдер “Теорія прийняття рішень”. Конструктивізм О. Вента

9.2. Постмодернізм як теоретичний напрям у міжнародних відносинах: передумови виникнення та інтелектуальні джерела. Критика позитивізму, раціоналізму та «великих теорій» міжнародної політики. Постструктуралізм і постмодерністська методологія.

9.3. Представники постмодерністського напрямку в теорії міжнародних відносин: Р. Ешлі, Дж. Дер Деріан, Д. Кемпбелл, Р. Уокер. Аналіз політичних

дискурсів та ідентичностей у світовій політиці.

Перелік практичних (семінарських) завдань за навчальною дисципліною наведено в табл. 2

Таблиця 2

Перелік практичних (семінарських) занять

Назва теми та / або завдання	Зміст
Тема 1. Теорія міжнародних відносин: предмет, об'єкт, методи дослідження	Семінарське заняття за темою: «Методологія досліджень міжнародних відносин»
Тема 2. Ідейно-теоретичні передумови становлення основних парадигм міжнародних відносин в політичній думці Давнього Сходу, Античності, Середньовіччя, Відродження та Нового часу	Дискусія на практичному занятті питання: «Критерії розрізнення двох традицій – реалізму та ідеалізму»
Тема 3. Ліберальний напрямок в теорії міжнародних відносин	Дискусія на практичному занятті питання: «Теорії природного права та політичної рівноваги у міжнародних відносинах»
Тема 4. Основи реалістичної концепції теорії міжнародних відносин	Робота у малих групах за темою: «Чи враховує реалізм нематеріальні фактори, такі як культура, ідеологія та дискурс, у формуванні зовнішньої політики держав?»
Тема 5. Неореалізм у теорії міжнародних відносин	Практичне заняття за темою: «Неореалізм і сучасні міжнародні відносини або Чому Кеннет Волтц виявився правий»
Тема 6. Неолібералізм у теорії міжнародних відносин	Практичний кейс: «Виступ політика».
Тема 7. Критичні теорії міжнародних відносин (марксизм та неомарксизм)	Дискусія на практичному занятті питання: «Погляди І. Валлерстайна на міжнародні відносини»
Тема 8. Геополітичний напрям у теорії міжнародних відносин	Дебати на практичному занятті за темою: «Концепція Харленду: утопія чи реальність»
Тема 9. Теоретичні концепції міжнародних відносин Постмодерну	Дискусія на практичному занятті питання: «Розгляньте конкретний приклад міжнародної кризи (наприклад, війна в Україні або конфлікти на Близькому Сході). Як би постмодерністи пояснювали дії учасників через призму мови, символів та політичних нарративів?»

Перелік самостійної роботи за навчальною дисципліною наведено в табл. 3

Таблиця 3

Перелік самостійної роботи

Назва теми та / або завдання	Зміст
Теми 1 – 9	Вивчення лекційного / теоретичного матеріалу. Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою
Теми 1 – 9	Підготовка до семінарських занять (участь у дискусії, полеміці)
Теми 1 – 9	Підготовка презентацій
Теми 2, 8	Підготовка до дебатів
Теми 1 – 9	Підготовка до колоквиуму

Кількість годин лекційних, практичних (семінарських) занять та годин самостійної роботи наведено в робочому плані (технологічній карті) з навчальної дисципліни.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

У процесі викладання навчальної дисципліни використовуються традиційні методики інформаційно-рецептивної та репродуктивної спрямованості, а також сучасні методи активізації навчально-пізнавальної діяльності здобувачів, які передбачають застосування таких навчальних технологій, як: проблемні лекції, міні-лекції, дискусії, навчання через дослідження.

Словесні (лекція (Теми 1-9), проблемна лекція (Тема 2,4); міні-лекція (Теми 1, 5, 8)).

Наочні (демонстрація, презентація (Теми 1-9)).

Практичні (практична робота (Теми 1-9), семінар-дискусія (Теми 1, 6, 8)).

ФОРМИ ТА МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ

Система оцінювання сформованих компетентностей у здобувачів вищої освіти враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни передбачають лекційні, семінарські (практичні) заняття, а також виконання самостійної роботи. Оцінювання сформованих компетентностей здійснюється за накопичувальною 100-бальною системою.

Контрольні заходи включають:

– поточний контроль, що здійснюється протягом семестру під час проведення лекційних, семінарських занять і оцінюється сумою набраних балів (максимальна сума – 60 балів; мінімальна сума, що дозволяє здобувачу скласти іспит – 35 балів);

– семестровий контроль, що проводиться у формі семестрового екзамену, відповідно до графіку навчального процесу (максимальна сума балів, яку може отримати здобувач вищої освіти під час екзамену (іспиту) – 40 балів; мінімальна сума, за якою екзамен (іспит) вважається складеним – 25 балів).

Порядок проведення поточного оцінювання знань здобувачів.

Поточний контроль успішності навчання здійснюється у формі:

– *аналітичної довідки* за заданою тематикою – 3 рази за семестр на семінарських заняттях, усно. Максимальна оцінка за доповідь – 6 балів, які можна отримати, якщо довідки має логічну структуру, висновки є аргументованими, теоретичний матеріал викладений вільно із розумінням основних понять;

– *експрес-опитування*, що проводиться за темами, що вже опановано; 1 раз за семестр. Максимальна оцінка – 4 бали;

– *практичний кейс* – двічі за семестр на семінарських заняттях; усно із наданням тексту аналітичної довідки. Максимальна оцінка – 6 балів;

- *дебати* - двічі за семестр на семінарських заняттях. Максимальна оцінка – 5 балів;

– *письмової контрольної роботи* за змістом всіх пройдених тем навчальної дисципліни – 1 раз за семестр. Максимальна оцінка – 6 балів;

- *колоквіуму* за змістом всіх пройдених тем навчальної дисципліни – 1 раз за семестр. Максимальна оцінка – 10 балів.

Семестровий контроль успішності навчання здобувачів з навчальної дисципліни «Теорія міжнародних відносин» та рівня сформованості у них компетентностей, які підтримуються даною освітньою компонентою навчального плану, здійснюється на підставі проведення семестрового екзамену, завданням якого є перевірка розуміння здобувачами програмного матеріалу в цілому, логіки та взаємозв'язків між окремими розділами, здатності творчого використання накопичених знань, вміння формулювати своє ставлення до певної проблеми навчальної дисципліни тощо.

Екзаменаційний білет охоплює програму дисципліни і передбачає визначення рівня знань та ступеня опанування компетентностей та результатів навчання. Кожен екзаменаційний білет складається з двох питань (завдань) відкритого типу. Перше питання є теоретично навантаженим та діагностує обізнаність здобувачів із проблемним полем навчальної дисципліни. Друге питання є практико-орієнтованим та має на меті виявити ступінь підготовки здобувачів до власне політичного аналізу. Максимально за кожне питання можна отримати 20 балів (застосовується 20-бальна система оцінювання). У сумі – 40 балів.

Результат семестрового екзамену оцінюється в балах (максимальна кількість – 40 балів, мінімальна кількість, що зараховується, – 25 балів).

Здобувачів вищої освіти слід вважати атестованими, якщо сума балів, отриманих за результатами семестрової перевірки успішності, дорівнює або перевищує 60. Мінімально можлива кількість балів за поточний контроль впродовж семестру – 35 та мінімально можлива кількість балів, набраних на екзамені – 25.

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни розраховується з урахуванням балів, отриманих під час екзамену, та балів, отриманих під час поточного контролю за накопичувальною системою.

Більш детальну інформацію щодо системи оцінювання наведено в робочому плані (технологічній карті) з навчальної дисципліни

Приклад екзаменаційного білета

Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця
Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти
Спеціальність СЗ «Міжнародні відносини»
Освітньо-професійна програма «Міжнародні відносини».

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 1

Питання 1 (теоретичне)

Основні теоретичні підходи до аналізу міжнародних відносин: сутність та ключові відмінності між реалізмом, лібералізмом і конструктивізмом.

Максимально -20 балів за питання

Питання 2 (практичне)

Проаналізуйте сучасний міжнародний конфлікт (на вибір) з позицій реалістичної теорії міжнародних відносин

Максимально – 20 балів за питання.

Затверджено на засіданні кафедри міжнародних відносин і політичної філософії, протокол № 1 від «22» серпня 2025 р.

Екзаменатор

Зав. кафедри

к.політ.н., доц.. Коротков Д.С.

д.філос.н., проф. Кузь О.М.

Критерії оцінювання питань екзаменаційного білету

Ступінь виконання	Бал
Відповідь (текст) неперевершена (-ий), виявляє глибину та оригінальність мислення. За логікою, стилем, семантикою, понятійно-категоріальним апаратом відповідь оцінюється як зразкова. Висновки є приголомшливо обґрунтованими та доведеними. Застосовується зміст класичних (фундаментальних) праць з теорії міжнародних відносин. Наводяться джерела теоретиків міжнародних відносин	20

<p>Відповідь (текст) неперевершена (-ий), виявляє глибину та оригінальність мислення. За логікою, стилем, семантикою, понятійно-категоріальним апаратом відповідь оцінюється як зразкова. Висновки є приголомшливо обґрунтованими та доведеними. Застосовується зміст класичних (фундаментальних) праць з теорії міжнародних відносин; блискуче відтворюється дискурс «світу міжнародного». Наводяться джерела теоретиків міжнародних відносин.</p>	19
<p>Відповідь (текст) справляє враження, виявляє глибину та оригінальність мислення. За логікою, стилем, семантикою, понятійно-категоріальним апаратом відповідь оцінюється як зразкова. Висновки є обґрунтованими та доведеними. Застосовується зміст класичних (фундаментальних) праць з теорії міжнародних відносин; блискуче відтворюється дискурс «світу міжнародного». Наводяться джерела теоретиків міжнародних відносин.</p>	18
<p>Відповідь (текст) загалом справляє враження, виявляє глибину та оригінальність мислення. За логікою, стилем, семантикою, понятійно-категоріальним апаратом відповідь оцінюється як відмінна. Висновки є ретельно обґрунтованими та доведеними. Застосовується зміст класичних (фундаментальних) праць з теорії міжнародних відносин; блискуче відтворюється дискурс «світу міжнародного». Наводяться джерела теоретиків міжнародних відносин.</p>	17
<p>Відповідь (текст) загалом справляє враження, відтворено раціональність мислення. За логікою, стилем, семантикою, понятійно-категоріальним апаратом відповідь оцінюється як дуже добра. Висновки є у цілому обґрунтованими, застосовується аргументація. Застосовується зміст класичних (фундаментальних) праць з теорії міжнародних відносин; блискуче відтворюється дискурс «світу міжнародного». Наводяться джерела теоретиків міжнародних відносин.</p>	16
<p>Відповідь (текст) загалом прийнятна (-ий), відтворено раціональність мислення. За логікою, стилем, семантикою, понятійно-категоріальним апаратом відповідь оцінюється як добра. Висновки є у цілому обґрунтованими, застосовується аргументація. Бракує використання класичних (фундаментальних) праць з теорії міжнародних відносин; блискуче відтворюється дискурс «світу міжнародного». Наводяться джерела теоретиків міжнародних відносин.</p>	15
<p>Відповідь (текст) загалом прийнятна (-ий), відтворено раціональність мислення. За логікою, стилем, семантикою, понятійно-категоріальним апаратом відповідь оцінюється як добра. Висновки є у цілому обґрунтованими, застосовується аргументація. Бракує використання класичних (фундаментальних) праць з теорії міжнародних відносин; дискурс «світу міжнародного» маргіналізується. Є згадка про джерела теоретиків міжнародних відносин</p>	14
<p>Відповідь (текст) загалом прийнятна (-ий), відтворено раціональність мислення. За логікою, стилем, семантикою, понятійно-категоріальним апаратом відповідь оцінюється як добра. Висновки є у цілому обґрунтованими, застосовується аргументація. Класичні праці з теорії міжнародних відносин майже не залучено.</p>	13

<p>Відповідь (текст) потребує доопрацювання. Логіка та понятійно-категоріальний апарат відповіді прийнятні; відтворено раціональність мислення. Висновки є у цілому обґрунтованими, застосовується аргументація. Класичні праці (міжнародно-)політичної науки майже не залучено; дискурс «світу політичного» маргіналізується. Міждисциплінарність міжнародно-політичного простору фіксується частково. Є згадка про джерела міжнародного права, міжнародні угоди/договори</p>	12
<p>Відповідь (текст) потребує доопрацювання. Логіка та понятійно-категоріальний апарат відповіді прийнятні; відтворено раціональність мислення. Висновки є частково обґрунтованими, є питання до аргументації. Класичні праці (міжнародно-)політичної науки майже не залучено; дискурс «світу політичного» маргіналізується. Міждисциплінарність міжнародно-політичного простору фіксується частково. Є згадка про джерела міжнародного права, міжнародні угоди/договори</p>	11
<p>Відповідь (текст) потребує доопрацювання. Логіка та понятійно-категоріальний апарат прийнятні; відтворено раціональність мислення. Висновки є частково обґрунтованими, але аргументація не є переконливою. Класичні праці міжнародно-політичної науки майже не залучено; дискурс «світу політичного» маргіналізується. Міждисциплінарність міжнародно-політичного простору майже не фіксується. Є згадка про джерела міжнародного права, міжнародні угоди/договори</p>	10
<p>Відповідь (текст) потребує суттєвого доопрацювання Логіка та понятійно-категоріальний апарат відповіді прийнятні; відтворено раціональність мислення. Висновки є частково обґрунтованими, але аргументація не є переконливою. Класичні праці з теорії міжнародних відносин не залучено; дискурс «світу міжнародного» маргіналізується.</p>	9
<p>Відповідь (текст) потребує суттєвого доопрацювання. Логіка та понятійно-категоріальний апарат розвідки оцінюються як задовільні; відтворено раціональність мислення. Висновки є частково обґрунтованими, відсутнім є брак аргументації. Дискурс «світу міжнародног» майже не фіксується.</p>	8
<p>Відповідь (текст) потребує суттєвого доопрацювання. Логіка та понятійно-категоріальний апарат відповіді оцінюються як задовільні; раціональність мислення залишає бажати кращого. Обґрунтованість висновків залишає бажати кращого, відсутнім є брак аргументації. Дискурс «світу політичного» не фіксується. Є згадка про джерела міжнародного права, міжнародні угоди/договори</p>	7
<p>Відповідь (текст) потребує суттєвого доопрацювання. Логіка та понятійно-категоріальний апарат відповіді оцінюються як задовільні; раціональність присутня лише частково. Обґрунтованість висновків залишає бажати кращого, відсутнім є брак аргументації. Джерела з теорії міжнародних відносин и не згадуються</p>	6
<p>Відповідь (текст) має бути перероблена (-ий). Логіка та понятійно-категоріальний апарат оцінюються як задовільні; раціональність присутня лише частково. Аргументація та доведення висновків залишилися поза увагою здобувача</p>	5

Логіка та понятійно-категоріальний апарат відповіді оцінюються як достатні, але раціональність розвідки сумнівна. Аргументація висновків майже не фіксується	4
Логіка відповіді, розуміння понятійно-категоріального апарату оцінюються як мінімально достатні; принципи раціональності проігноровано	3
Відповідь виявляє практичну відсутність у здобувача самостійності мислення; здатність робити узагальнення та теоретичні/практичні висновки відсутня	2
Відповідь (текст) неприйнятна (-ий). Відповідь не вдалася	1

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Міжнародні відносини та світова політика [Електронний ресурс] : навч. посіб. / О. М. Кузь, Д. С. Коротков, Д. Ю. Михайличенко, О. В. Бровко ; Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2020. – 200 с. – Режим доступу: <http://www.repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/25295>

2. Теорія міжнародних відносин: підручник / М.П. Требін, Л.М. Герасіна, О.Ю. Панфілов та ін. - Харків: Право, 2022. – 565 с

Додаткова

3. Байме К. Політичні теорії сучасності / К. Байме / Пер. з нім. М. Култаєвої та М. Бойченка; видання друге. Київ : Стилос, 2024. – 396 с.

4. Бессонова М. Класифікація теорій міжнародних відносин у вітчизняних навчальних виданнях / М. Бессонова // Сучасний рух науки: Тези доповідей XI Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції. 8-9 жовтня 2020 р. Дніпро, 2020. – Т. 1. – С. 59-61.

5. Єремєєва І. А. Теорія міжнародних відносин : підруч. / І. А. Єремєєва / І. А. Єремєєва. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2023. – 140 с

6. Капітоненко М. Теорія міжнародних відносин. Чернівці: Книги-XXI, 2019. – 271с.

7. Коротков Д. С. Вплив ліберально-ідеалістичного напрямку на традиційну гегемонію реалістів у теорії міжнародних відносин [Електронний ресурс] / Д. С. Коротков // Філософія та політологія в контексті сучасної культури, – 2020 – Т. 12- Вип.2. – С 87-93. – Режим доступу: <http://www.repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/25647>

8. Коротков Д.С. Глобальні трансформації та еволюція міжнародного порядку: погляд теорії міжнародних відносин [Електронний ресурс] / Д. С. Коротков // Реальність у режимі кризи: міждисциплінарні студії: матеріали VII Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Харків, 27 лют. 2026 р.) / [редкол.:

Панфілов О . Ю. (голова), Зінченко О . В ., Прудников В . А. та ін.] ; Аналіт. центр сучас. гуманітаристики ; Харків. асоц. політологів. – Харків : Право, 2026.

9. Кравченко Н. Б. Теорія міжнародних відносин. Навчально-методичний посібник [Електронний ресурс] / Н. Б. Кравченко. Київ. Національного університету біоресурсів і природокористування України, 2019 – Режим доступу: https://nubip.edu.ua/sites/default/files/u362/kravchenko_n.b._nmposibnik-2019-teoriya_mizhnarodnih_vidnosin.pdf

10. Теорія міжнародних відносин. Методичні рекомендації до практичних завдань для студентів спеціальності 291 "Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії" першого (бакалаврського) рівня [Електронний ресурс] / уклад. Д. С. Коротков; Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця. - Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2021. - 40 с.

11. Acharya A. The Making of Global International Relations: Origins and Evolution of IR Yesterday, Today and Tomorrow / A. Acharya, B. Buzan. – Cambridge : Cambridge University Press, 2019. — 392 p.

12. Korab-Karpowicz W. J. Political Realism in International Relations / W. Julian Korab-Karpowicz. The Stanford Encyclopedia of Philosophy, 2017. Режим доступу: https://www.researchgate.net/publication/341026989_Political_Realism_in_International_Relations

13. Korab-Karpowicz W. J. Political Realism: An Evolutionary Theory of International Relations / W. Julian Korab-Karpowicz. — New York : Routledge, 2026. — 284 p. <https://doi.org/10.4324/9781003755579>

14. Kaufman J. P. Introduction to international relations: theory and practice / J. P. Kaufman – New York: Rowman & Littlefield Publishers, 2018. – 327 p.

Інформаційні ресурси

15. Актуальні проблеми міжнародних відносин. Збірник наукових праць. Архів наукового збірника. – Режим доступу: <http://apir.iir.edu.ua/index.php/apmv/issue/archive>

16. Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії. Науковий журнал. Архів наукового журналу. – Режим доступу: <https://relint.vnu.edu.ua/index.php/relint/issue/archive>

17. Міжнародні відносини: теоретико-практичні аспекти. Збірник наукових праць. Архів наукового збірника. – Режим доступу: <http://international-relations.knukim.edu.ua/issue/archive>

18. Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф. Кураса НАН України. Збірник наукових праць. Архів наукового збірника. – Режим доступу: <https://ipiend.gov.ua/publication-category/naukovi-zapysky/>

19. Проблеми міжнародних відносин. Збірник наукових праць. Архів наукового збірника. – Режим доступу: <http://vmv.kyvu.edu.ua/series.html>